

Transfery obožživelníků u Svitáku 2018

Závěrečná zpráva projektu

Jaromír Maštera & Tibor Neskromník

červenec 2018

Tento projekt byl v roce 2018 finančně podpořen programem Ochrana biodiverzity - národním programem ČSOP financovaným Ministerstvem životního prostředí ČR a Lesy ČR s.p. Děkujeme.

Transfery obojživelníků u Svitáku 2018

Mgr. Jaromír Maštera & Tibor Neskromník

Jihlava, červenec 2018

CÍL PROJEKTU:

Zajištění co nejvyšší ochrany migrujících jedinců ropuchy obecné, blatnice skvrnité a dalších druhů obojživelníků na jejich jarní tahové cestě přes komunikaci u rybníka Svitáku u obce Dušejov.

SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY:

V letech 2010 a 2011 byl na silnici vedoucí kolem rybníka Sviták (cca 1 km VSV od obce Milíčov) pozorován úhyn ropuch obecných na jarním tahu do rybníka. Z podrobného sledování v roce 2011 bylo zřejmé, že jde o vysoké desítky až stovky přejetých jedinců. Tah probíhá v delším úseku silnice, většina přejetých jedinců však byla soustředěna do úseku cca od okraje lesa po silničku u hráze rybníka. Na konci roku 2011 byly zahájeny snahy o řešení problému. Bylo dohodnuto, že záchranné transfery budou v roce 2012 zahájeny na vybraném úseku. Byl získán souhlas vlastníka a dohodnuty spolupracující osoby a instituce.

Transfery v roce 2012 u rybníka Sviták probíhaly za spolupráce z.s. Mokřady, ČSOP Jihlava a ZŠ Dušejov. Během těchto prvních záchranných transferů bylo celkem přeneseno 515 obojživelníků, z toho bylo 499 ropuch obecných, 6 blatnic skvrnitých, 4 čolci obecní, 5 skokanů hnědých a 1 skokan krátkonohý. Spolupráce uvedených subjektů pokračuje i v dalších letech. V roce 2013 bylo přeneseno celkem 1106 obojživelníků, z čehož bylo 1081 ropuch obecných, 15 blatnic skvrnitých, 1 čolek obecný, 6 skokanů hnědých a 2 skokani ze skupiny „zelených skokanů“. V roce 2014 bylo zachráněno 1052 obojživelníků, z toho bylo 1020 ropuch obecných, 25 blatnic, 5 skokanů hnědých, 1 skokan krátkonohý a 1 čolek obecný. V roce 2015 bylo přeneseno celkem 1 185 jedinců obojživelníků, z čehož 1074 bylo ropuch obecných, 100 blatnic skvrnitých, 8 skokanů hnědých a tři čolci obecní. V roce 2016 bylo přeneseno rekordních 1743 obojživelníků. Z toho bylo 1316 ropuch obecných, 232 blatnic skvrnitých, 96 skokanů hnědých, 91 skokanů krátkonohých a 8 čolků obecných. V roce 2017 bylo přeneseno celkem 795 obojživelníků, z čehož bylo 588 ropuch obecných, 154 blatnic skvrnitých, 26 skokanů hnědých, 22 „zelených“ skokanů, 4 čolci obecní a 1 čolek horský (nově objevený druh v lokalitě díky transferům).

DOSAVADNÍ ČINNOST V OKRUHU ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY:

Před rokem 2003 v jihlavském okrese nebyly žádné záchranné transfery obojživelníků organizovány. V roce 2002 byly, z důvodu žádosti ČSOP Jihlava, instalovány dopravní značky upozorňující na tah obojživelníků u Panského rybníka v katastrálním území Nadějov. Zde byl ovšem zjištěn úhyn pouze několika desítek jedinců ropuch. V roce 2007 byly realizovány záchranné transfery na další lokalitě v okrese Jihlava, u Řehořova rybníka u Luk nad Jihlavou. Záchranné transfery u Kamenice probíhají od roku 2003, u Svitáku od roku 2012, obě akce s dobrými výsledky jak z hlediska ochrany migrujících obojživelníků, tak i z hlediska ekologické výchovy a osvěty (zapojení dětí ze dvou ZŠ). U Kamenice byly záchranné transfery v roce 2014 poslední, protože v druhé polovině roku 2014 zde vznikly trvalé bariéry. V letech 2014-2018 probíhalo sledování účinnosti trvalých zábran a v roce 2018 byly trvalé zábrany kompletně vyčištěny, zčásti též opraveny a doplněny.

Na Jihlavsku probíhalo v letech 2000 až 2008 mapování rozšíření obojživelníků, v jehož rámci se mapovaly také tahové cesty žab. Vyhledávání rizikových míst tahu obojživelníků je prováděno i nadále. Následně jsou vyvíjeny snahy o zajištění ochrany obojživelníků na těchto nebezpečných místech. Mimo jiné na základě výsledků mapování rozšíření obojživelníků jsou iniciovány aktivity na ochranu nejvýznamnějších lokalit pro obojživelníky v rámci jihlavského okresu a zajištění vhodného managementu lokalit. Kromě zajištění ochrany lokalit např. formou chráněných území či VKP probíhají jednání o pronájmu či odkupu těchto lokalit, popř. jednání o vybudování tůň a dalších opatření na vhodných pozemcích na podporu obojživelníků a dalších vodních živočichů.

Od roku 2008 provádí v kraji Vysočina členové ČSOP Jihlava, Pobočky ČSO na Vysočině a zejména z.s. „Mokřady - ochrana a management“ managementové práce spočívající v budování tůň, prosvětlování porostů, kosení luk a vytváření zimovišť (např. Pístovské mokřady, Rančířovský Okrouhlík, U Popického rybníka, VKP Hulišťata, Borovinka, Záborná, Dobrá Voda Lipnická, Rychtářský rybník, U Měšina, Pod Ochozem, Lesnovské mokřady, Horní Ilmik a Dolní Bradlo). Blíže viz webové stránky <http://www.mokřady.wbs.cz>.

Členové z.s. Mokřady se v rámci možností snaží provádět na všech zájmových lokalitách různá opatření na záchranu a podporu populací obojživelníků. Zejména jde o kombinaci prořezávek náletových dřevin s tůňmi, ať už jde o jejich obnovu či o hloubení nových. Často je také realizováno kosení, protože i toto opatření je pro obojživelníky významné. Organizace se také snaží využívat v péči o biotopy ohrožených druhů netradiční managementy spočívající v pojezdech off-roadových automobilů, vojenské techniky a v narušování a strhávání drnu. Činnost z.s. prozatím probíhá z většiny v kraji Vysočina, již od roku 2014 ale postupně došlo k rozšíření aktivit i do dalších krajů České republiky.

PS Mokřady ve své činnosti nezapomíná ani na další ohrožené živočichy i rostliny. Snaží se respektovat nároky všech zjištěných ohrožených druhů, přizpůsobovat se jim a také je podporovat. Z toho důvodu se snažíme vždy před zahájením managementových aktivit na nových lokalitách provést zde alespoň základní biologický průzkum, pokud již není k dispozici dostatek aktuálních botanických či zoologických dat.

POPIS PROJEKTU (metodika):

V rámci projektu proběhly záchranné transfery obojživelníků u rybníka Sviták.

Projekt zahrnoval instalaci zábran, vlastní záchranné transfery, odstranění zábran a uvedení lokality (vnější silniční svah) do původního stavu.

Zábrany sloužící k ochraně putujících obojživelníků byly zhotoveny z kaširované fólie šířky cca 50 cm, ukotvené pomocí dřevěných kolíků. Po cca 10-15 m byly do země zapuštěny padací pasti (kbelíky) sloužící k odchytní obojživelníků.

Zábrany s pastmi byly instalovány na vnější okraj vnějšího silničního svahu v délce cca 200 m podél silnice u rybníka Sviták, cca 1 km VSV od Milčova.

Kontroly sběrných nádob byly prováděny dvakrát až třikrát denně a odchycení jedinci ropuchy obecné, blatnice skvrnitě a dalších obojživelníků byli přenášeni přes komunikaci k rybníku, kde dochází k jejich rozmnožování. Po skončení tahu byly zábrany odstraněny.

Stavbu zábran prováděli členové z.s. Mokřady ve spolupráci s ČSOP Jihlava a dalšími dobrovolníky. Záchranné transfery prováděli členové z.s. Mokřady a děti a učitelé ze ZŠ Dušejov. Sklizení zábran provedli členové z.s. Mokřady.

Administraci a koordinaci tohoto projektu prováděl z.s. Mokřady - ochrana a management.

Záchranné transfery jsou dle sdělení Krajského úřadu v zájmu ochrany přírody, nejde o škodlivý zásah do biotopu zvláště chráněných druhů živočichů a proto není nutné vydávat výjimku z ochranných podmínek druhů.

VÝSLEDKY:

Při sedmých záchranných transferech u rybníka Sviták bylo celkem v období 1.4. až 7.5.2018 přeneseno 1330 obojživelníků. Z toho bylo 939 ropuch obecných, 235 blatnic skvrnitých, 116 skokanů hnědých, 31 „zelených“ skokanů, 8 čolků obecných a 1 rosnička.

Celkový přehled 2012-2018:

rok	celkem v roce	ropucha obecná	blatnice skvrnitá	skokan hnědý	„zelení“ skokani	čolek obecný	rosnička zelená	čolek horský
2012	515	499	6	5	1	4	0	0
2013	1106	1081	15	6	2	1	1	0
2014	1052	1020	25	5	1	1	0	0
2015	1185	1074	100	8	0	3	0	0
2016	1743	1316	232	96	91	8	0	0
2017	795	588	154	26	22	4	0	1
2018	1330	939	235	116	31	8	1	0

OBDOBÍ REALIZACE PROJEKTU:

Instalace zábran proběhla kvůli chladnému březnovému počasí až 28.3.2018, záchranné transfery pak v lokalitě probíhaly od 29.3. do 10.5.2018. Odstranění zábran pak proběhlo 12.5.2018.

ZÁVĚRY:

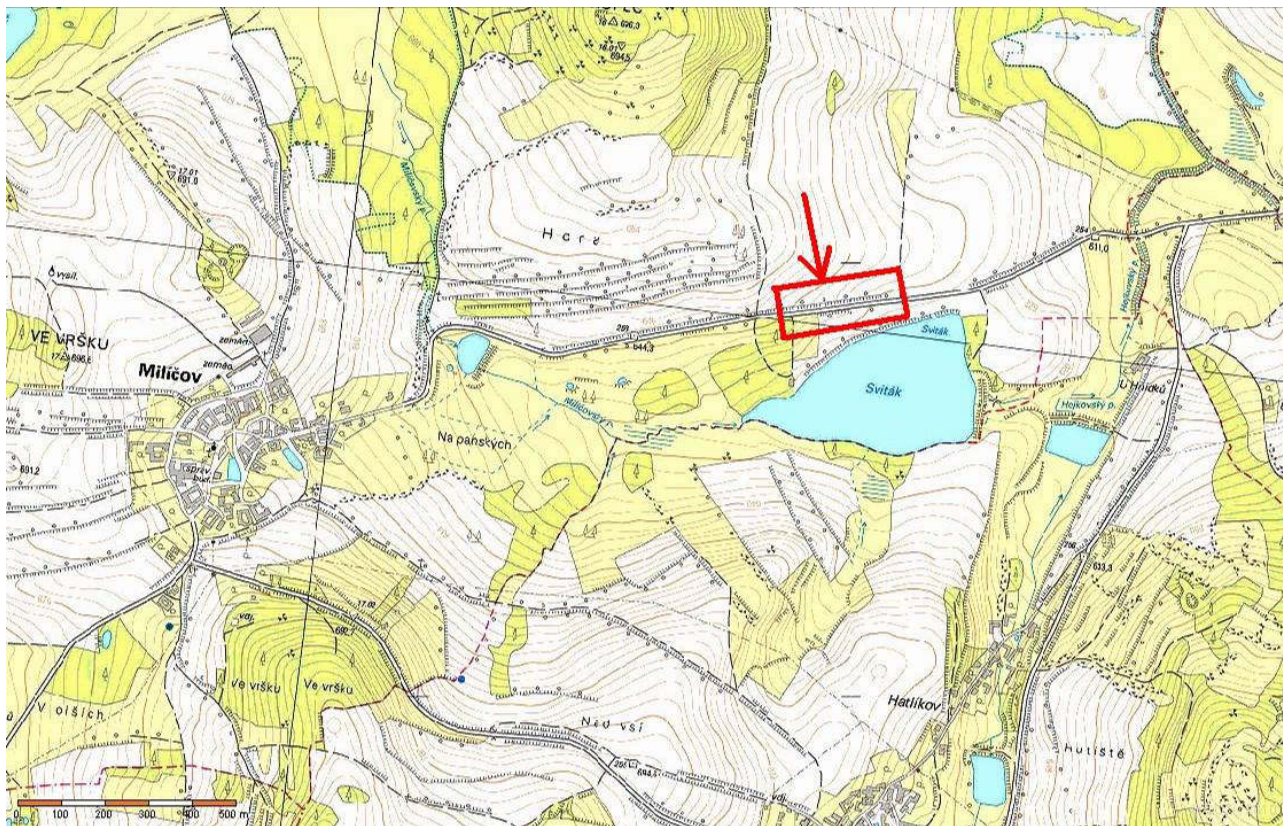
Záchranné přenosy u Svitáku budou pravděpodobně pokračovat i v dalších letech, protože se zatím jeví jako jediné možné řešení situace. Podle letošních výsledků se ukazuje, že loňský pokles počtu přenesených obojživelníků pravděpodobně nic neznamenal a šlo o přirozené kolísání populace. V letošním roce byly na zábranách zjištěny zatím nejvyšší počty blatnic a skokanů hnědých. Zejména tah hnědých skokanů v takovém počtu je poměrně zajímavý, protože tento druh zimuje zejména ve vodě a tah probíhá z podobných míst jako blatnic a ropuch, které zimují na souši. Je to však pravděpodobně jen zdánlivé. Vysvětlením by mohl být např. vznik nových menších vodních ploch v lokalitě Chvojnův v letech 2014-2015, kde mohou skokani hnědí více zimovat a odtud se přesouvat k rybníku Sviták kvůli rozmnožování. Časově by to i celkem odpovídalo, nárůst počtu hnědých skokanů na zábranách je od roku 2016, dva roky po zbudování nových tůní.

PŘÍLOHY:

1. lokalizace projektu záchranných transferů obojživelníků u Svitáku
2. fotografie dokumentující průběh projektu (8 ks + 1 na titulní straně)
3. přehled odchycených a přenesených obojživelníků v lokalitě v roce 2018

Příloha 1:
Lokalizace projektu záchranných transferů obojživelníků u Svitáku

- základní mapa a ortofotomapa

Příloha 2:
Fotodokumentace

Foto 1: Budování zábran u Svitáku – usazování odchytných nádob (březen 2018)

Foto 2: Budování zábran u Svitáku – zatloukání první řady kolíků (březen 2018)

Foto 3: Instalace zábran u Svitáku – přihrnování natažené a uchycené folie (březen 2018)

Foto 4: Finalizace a kontrola dočasných zábran (březen 2018)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 5: Hotové dočasné zábrany na ochranu obojživelníků u Svitáku (březen 2018)

Foto: Tibor Neskromník

Foto 6: Jedna z odchycených blatnic skvrnitých u Svitáku (duben 2018)

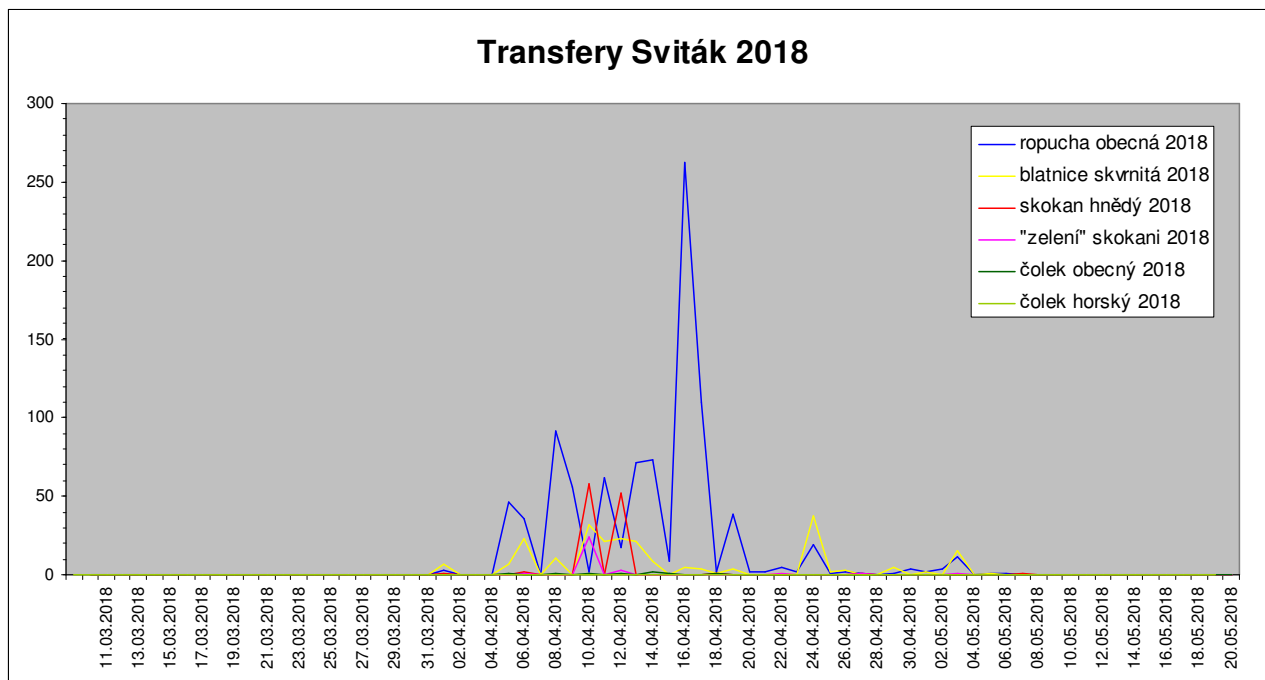
Foto: Tibor Neskromník

Foto 7: Vypuštěné odchytené blatnice a ropuchy na okraj rybníka Sviták (duben 2018)

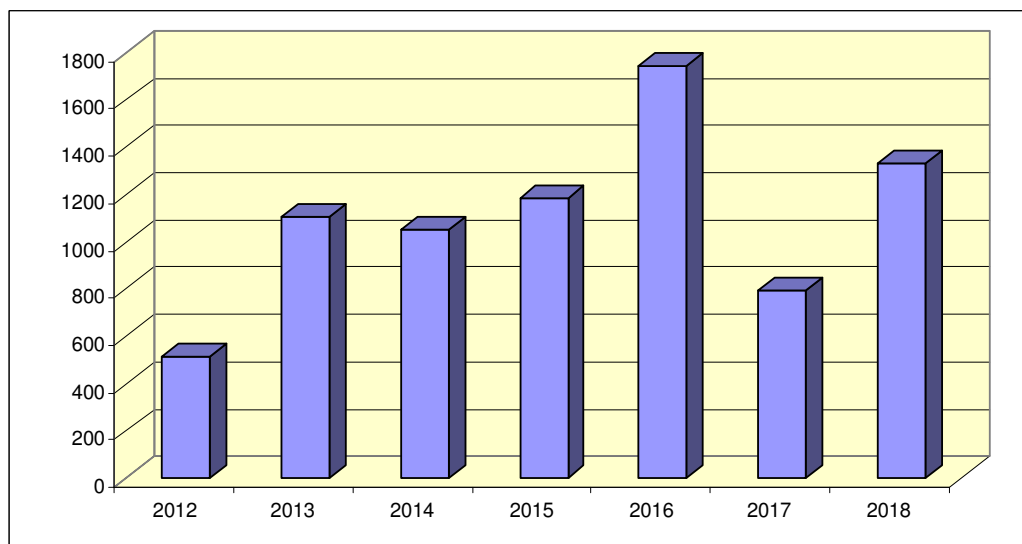

Foto: Tibor Neskromník

Foto 8: Rybník Sviták (květen 2018)

Transfery u Svitáku 2012 – 2018 (celkové počty obojživelníků):

internetová prezentace:

<http://obojzivelnici.wbs.cz/Ochrana-na-tahu.html#svitak>